

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a noua)

11 iulie 2024*

„Trimitere preliminară – Protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal – Regulamentul (UE) 2016/679 – Articolul 2 alineatul (2) litera (c) – Domeniu de aplicare – Excluderi – Activitate exclusiv personală sau domestică – Articolul 4 punctul 7 – Operator – Fost curator care și-a exercitat funcția cu titlu profesional – Articolul 15 – Accesul persoanei plasate sub regimul curatelei la datele colectate de acest fost curator în cursul exercitării funcției sale”

În cauza C-461/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landgericht Hannover (Tribunalul Regional din Hanovra, Germania), prin decizia din 28 iunie 2022, primită de Curte la 12 iulie 2022, în procedura

MK

împotriva

WB,

CURTEA (Camera a noua),

compusă din doamna O. Spineanu-Matei, președintă de cameră, domnul J.-C. Bonichot și doamna L. S. Rossi (raportoare), judecători,

avocat general: P. Pikamäe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Comisia Europeană, de A. Bouchagiar, F. Erlbacher și H. Kranenborg, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: germana.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 4 punctul 7 și a articolului 15 din Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) (JO 2016, L 119, p. 1) (denumit în continuare „RGPD”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între MK, o persoană fizică cu domiciliul în Germania și plasată sub regimul curatelei, pe de o parte, și WB, fostul său curator, pe de altă parte, în legătură cu accesul acestei persoane la datele și la informațiile care o privesc colectate de WB în timp ce era însărcinat cu curatela acesteia.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Potrivit considerentului (18) al RGPD:

„Prezentul regulament nu se aplică prelucrării datelor cu caracter personal de către o persoană fizică în cadrul unei activități exclusiv personale sau domestice și care, prin urmare, nu are legătură cu o activitate profesională sau comercială. Activitățile personale sau domestice ar putea include corespondența și repertoriul de adrese sau activitățile din cadrul rețelelor sociale și activitățile online desfășurate în contextul respectivelor activități. Cu toate acestea, prezentul regulament se aplică operatorilor sau persoanelor împuternicite de operatori care furnizează mijloacele de prelucrare a datelor cu caracter personal pentru astfel de activități personale sau domestice.”

- 4 Articolul 2 din acest regulament, intitulat „Domeniul de aplicare material”, prevede:

„(1) Prezentul regulament se aplică prelucrării datelor cu caracter personal, efectuată total sau parțial prin mijloace automatizate, precum și prelucrării prin alte mijloace decât cele automatizate a datelor cu caracter personal care fac parte dintr-un sistem de evidență a datelor sau care sunt destinate să facă parte dintr-un sistem de evidență a datelor.

(2) Prezentul regulament nu se aplică prelucrării datelor cu caracter personal:

[...]

(c) de către o persoană fizică în cadrul unei activități exclusiv personale sau domestice;

[...]”

5 Articolul 4 din regulamentul menționat, intitulat „Definiții”, are următorul cuprins:

„În sensul prezentului regulament:

[...]

7) «operator» înseamnă persoana fizică sau juridică, autoritatea publică, agenția sau alt organism care, singur sau împreună cu altele, stabilește scopurile și mijloacele de prelucrare a datelor cu caracter personal; atunci când scopurile și mijloacele prelucrării sunt stabilite prin dreptul Uniunii sau dreptul intern, operatorul sau criteriile specifice pentru desemnarea acestuia pot fi prevăzute în dreptul Uniunii sau în dreptul intern;

[...]”

6 Articolul 15 din același regulament, intitulat „Dreptul de acces al persoanei vizate”, prevede:

„(1) Persoana vizată are dreptul de a obține din partea operatorului o confirmare că se prelucrează sau nu date cu caracter personal care o privesc și, în caz afirmativ, acces la datele respective și la următoarele informații:

[...]

(3) Operatorul furnizează o copie a datelor cu caracter personal care fac obiectul prelucrării. [...]

[...]”

Dreptul german

7 Articolul 1896 alineatul 1 prima teză din Bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil), în versiunea sa publicată la 2 ianuarie 2002 (BGBl. 2002 I, p. 42) (denumit în continuare „BGB”), prevede că, în cazul în care o persoană majoră se află în imposibilitatea de a-și administra în tot sau în parte bunurile din cauza unei boli psihice sau a unui handicap fizic, mental sau psihic, instanța de tutelă îi desemnează, la cerere sau din oficiu, un curator.

8 Potrivit articolului 1897 alineatul 1 din BGB, instanța de tutelă desemnează drept curator o persoană fizică aptă să administreze din punct de vedere juridic bunurile persoanei plasate sub curatelă și să o asiste personal. Alineatul 6 al acestui articol prevede că o persoană care exercită funcția de curator în cadrul activităților sale profesionale nu trebuie să fie desemnată curator decât în lipsa oricărei alte persoane apte care este dispusă să exercite funcția de curator cu titlu voluntar.

9 În temeiul articolului 1902 din BGB, în cadrul misiunilor sale, curatorul reprezintă persoana plasată sub curatelă în actele judiciare și extrajudiciare.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 10 WB, un avocat german care face parte din anturajul personal al lui MK, a fost desemnat de o instanță germană pentru a exercita, în cadrul activităților sale profesionale, funcția de curator al lui MK pentru o anumită perioadă, până la eliberarea sa din această funcție și desemnarea unui nou curator.
- 11 MK dorește să introducă o cerere în justiție pentru a obține decontul definitiv și accesul, în conformitate cu articolul 15 din RGPD, la datele cu caracter personal care îl privesc pe care WB le-a colectat în cursul exercitării funcției respective.
- 12 În acest scop, MK a formulat o cerere de asistență judiciară la Amtsgericht Hannover (Tribunalul Districtual din Hanovra, Germania), care a respins această cerere în măsura în care privea introducerea unei cereri de acces în temeiul articolului 15 din RGPD, pentru motivul că un curator care își exercită funcția în cadrul activităților sale profesionale nu constituie un „operator”, în sensul articolului 4 punctul 7 din acest regulament. În plus, regulamentul menționat ar governa raportul dintre o persoană vizată și un operator. Or, în temeiul articolului 1902 din BGB, curatorul desemnat în mod legal ar fi reprezentantul legal al persoanei vizate. În consecință, datele cu caracter personal referitoare la această persoană ar putea fi prelucrate de curator în numele persoanei respective fără să existe o „dihotomie între curator și persoana vizată”, potrivit expresiei utilizate de jurisprudența instanțelor germane.
- 13 MK a contestat respingerea cererii sale de asistență judiciară în fața instanței de trimitere.
- 14 Această instanță are îndoieli cu privire la aspectul dacă o persoană care a exercitat cu titlu profesional funcția de curator poate fi calificată drept „operator” în sensul RGPD.
- 15 Pe de altă parte, instanța menționată ridică problema dacă, având în vedere articolul 2 alineatul (2) litera (c) din RGPD, acest regulament se aplică în cauza principală, având în vedere că WB face parte din anturajul personal al lui MK, fără să adreseze însă în mod formal o întrebare preliminară în această privință.
- 16 În aceste condiții, Landgericht Hannover (Tribunalul Regional din Hanovra, Germania) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
 - „1) Curatorul desemnat în mod legal care desfășoară această activitate cu titlu profesional este un operator în sensul articolului 4 punctul 7 din [RGPD]?
 - 2) Acesta este obligat să acorde accesul la date în conformitate cu articolul 15 din RGPD?”

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

- 17 Potrivit Comisiei Europene, cererea de decizie preliminară nu este conformă cu articolul 94 litera (c) din Regulamentul de procedură al Curții, având în vedere că nu conține o descriere suficientă a motivelor care au determinat instanța de trimitere să aibă îndoieli cu privire la interpretarea dispozițiilor dreptului Uniunii în discuție, această instanță limitându-se să critice decizia Amtsgericht Hannover (Tribunalul Districtual din Hanovra), fără a expune motivele care i-au permis să aibă îndoieli cu privire la interpretarea dată de acesta RGPD.

- 18 În această privință, trebuie amintit că necesitatea de a ajunge la o interpretare a dreptului Uniunii care să îi fie utilă instanței naționale impune definirea de către aceasta din urmă a cadrului factual și normativ în care se înscriu întrebările adresate sau cel puțin explicarea ipotezelor de fapt pe care se întemeiază aceste întrebări. Cerințele privind conținutul unei cereri de decizie preliminară figurează explicit la articolul 94 din Regulamentul de procedură, pe care instanța de trimitere se prezumă, în cadrul cooperării instituite la articolul 267 TFUE, că îl cunoaște și pe care este obligată să îl respecte cu strictețe (Hotărârea din 5 iulie 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punctele 18 și 19, precum și jurisprudența citată).
- 19 În speță, instanța de trimitere ridică problema dacă interpretarea dispozițiilor RGDP dată de Amtsgericht Hannover (Tribunalul Districtual din Hanovra), potrivit căreia în esență acest regulament nu este aplicabil litigiului principal și, în orice caz, un fost curator nu poate fi considerat un „operator”, în sensul regulamentului menționat, este corectă. Deși este adevărat că instanța de trimitere nu furnizează motivele care o determină să pună la îndoială această interpretare, nu este mai puțin adevărat că ea expune cu exactitate raționamentul urmat de Amtsgericht Hannover (Tribunalul Districtual din Hanovra), ceea ce permite înțelegerea conținutului întrebărilor adresate.
- 20 Pe de altă parte, interpretarea acestor dispoziții este pertinentă pentru soluționarea litigiului principal, având în vedere că cererea de asistență judiciară formulată de MK urmărește introducerea unei cereri întemeiate pe articolul 15 din RGPD, a cărui aplicare presupune interpretarea noțiunii de „operator” în sensul articolului 4 punctul 7 din acest regulament.
- 21 În consecință, cererea de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la întrebările preliminare

- 22 Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 4 punctul 7 din RGPD trebuie interpretat în sensul că un fost curator care și-a exercitat funcția cu titlu profesional față de o persoană plasată sub curatela sa trebuie să fie calificat drept „operator”, în sensul acestei dispoziții, de date cu caracter personal aflate în posesia sa referitoare la persoana respectivă și că o asemenea prelucrare trebuie să respecte ansamblul dispozițiilor acestui regulament, în special articolul 15 din acesta.
- 23 Cu titlu introductiv, trebuie să se precizeze drept răspuns la îndoielile exprimate de această instanță cu privire la aplicabilitatea RGPD în litigiul cu care este sesizată că, în conformitate cu articolul 2 alineatul (2) litera (c) din regulamentul menționat, al cărui domeniu de aplicare este clarificat de considerentul (18) al aceluiași regulament, acest regulament nu se aplică prelucrării datelor cu caracter personal de către o persoană fizică în cadrul unei activități exclusiv personale sau domestice și care, prin urmare, nu are legătură cu o activitate profesională sau comercială.
- 24 Această dispoziție nu poate fi interpretată în sensul că exclude din domeniul de aplicare al RGPD activitatea de curator exercitată cu titlu profesional de o persoană fizică.
- 25 Împrejurarea, menționată de instanța de trimitere, că curatorul în discuție în litigiul principal a fost ales din anturajul personal al persoanei plasate sub curatela sa nu poate repune în discuție această concluzie.

- 26 În ceea ce privește aspectul dacă un fost curator care și-a exercitat funcția cu titlu profesional față de o persoană plasată sub curatela sa trebuie să fie calificat drept „operator” de date cu caracter personal referitoare la această persoană, trebuie subliniat că un curator, ca urmare a misiunilor care îi sunt atribuite de dreptul național, este chemat să efectueze diferite activități pentru persoana respectivă, în cadrul cărora stabilește de asemenea scopurile și mijloacele de prelucrare a datelor cu caracter personal ale aceleiași persoane, în sensul articolului 4 punctul 7 din RGPD.
- 27 Îndoielile instanței de trimitere privesc împrejurarea că, în conformitate cu normele de drept german care reglementează curatela, curatorul este reprezentantul legal al persoanei plasate sub curatela sa și acționează în numele și pe seama acesteia.
- 28 Cu toate acestea, astfel cum precizează însăși această instanță, în speță, MK solicită în orice caz accesul la datele cu caracter personal care îl privesc deținute nu de curatorul său actual, ci de fostul său curator, WB, eliberat în prezent din funcție și care se află încă în posesia acestora din urmă.
- 29 Astfel cum observă Comisia, un fost curator este, așadar, o terță persoană față de o persoană care a fost plasată sub curatela sa în trecut.
- 30 Rezultă că un fost curator care și-a exercitat funcția cu titlu profesional față de o persoană plasată sub curatela sa trebuie calificat drept „operator” de date cu caracter personal aflate în posesia sa referitoare la această persoană și că este obligat, în consecință, să prelucreze aceste date cu respectarea RGPD și în special a obligațiilor care îi revin în temeiul articolului 15 din acesta, așa cum sunt eventual restricționate în aplicarea articolului 23 din acest regulament (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 ianuarie 2024, Österreichische Datenschutzbehörde, C-33/22, EU:C:2024:46, punctele 54-56).
- 31 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că articolul 4 punctul 7 din Regulamentul 2016/679 trebuie interpretat în sensul că un fost curator care și-a exercitat funcția cu titlu profesional față de o persoană plasată sub curatela sa trebuie să fie calificat drept „operator”, potrivit acestei dispoziții, de date cu caracter personal aflate în posesia sa referitoare la persoana respectivă și că o asemenea prelucrare trebuie să respecte ansamblul dispozițiilor acestui regulament, în special articolul 15 din acesta.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 32 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

Articolul 4 punctul 7 din Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor)

trebuie interpretat în sensul că

un fost curator care și-a exercitat funcția cu titlu profesional față de o persoană plasată sub curatela sa trebuie să fie calificat drept „operator”, în sensul acestei dispoziții, de date cu caracter personal aflate în posesia sa referitoare la persoana respectivă și că o asemenea prelucrare trebuie să respecte ansamblul dispozițiilor acestui regulament, în special articolul 15 din acesta.

Semnături